

**GRUP REHBERLİĞİ PROGRAMLARINDA LİDERLİK BECERİLERİNİN
GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK UYGULAMA PROGRAMI SONUÇLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**1****Yıldız Öztan ULUSOY²
O. Nejat AKFIRAT³
Fatih KEZER⁴****Özet**

Bu araştırmada, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programı dördüncü sınıf öğrencilerinin liderlik becerilerini geliştirmek ve desteklemek amacıyla, bu öğrencilerin lider olarak görev alacağı, grup rehberliği ilkelerine uygun 90'ar dakikalık 5 oturumluk bir program geliştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programı 2014-2015 dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan 45 (28 erkek, 17 kadın) öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak katılımcıların liderlik, program ve grup rehberliği uygulama becerilerine ilişkin görüşlerinin alındığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen nitel veriler içerik analizi yaklaşımına göre çözümlenmiştir. Katılımcılar, grup rehberliği becerileri açısından, program kazanımlarının uygulama grubu için uygun olduğunu; katılımcıların genel anlamda istekli olduklarını, kendilerini bu programı yürütme konusunda iyi hissettiklerini belirtmişlerdir. Liderlik boyutunda, liderlik davranışlarını geliştirebilecekleri yönler olduğunu ifade etmişlerdir. Öz yeterlik becerilerinde kendilerini iyi hissettiklerini ancak geliştirmeleri gereken bazı yönleri olduklarını ifade etmişlerdir. Bu çalışma ile katılımcılar liderlik deneyimlerini arttırmışlardır. Öz yeterliklerine katkı sağlarken kendilerini geliştirme fırsatı bulmuşlardır. Bu tür eğitim uygulamalarının etkili psikolojik danışman yetiştirme sürecini olumlu etkileyebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Grup rehberliği, liderlik, grup rehberlik programı**EVALUATION OF RESULTS OF APPLYING PROGRAM WHICH IS RELATED TO
DEVELOPMENT OF LEADERSHIP SKILLS IN GROUP COUNSELING PROGRAM****Abstract**

In this research, participants from the senior year of Kocaeli University Faculty of Education's Psychological Guidance and Counseling undergraduate program involved in 90 minute 5 sessions project where participants undertook the leadership roles which is in accordance with group leadership principles. The participants of research were 45 senior students (26 male and 17 female) from Psychological Guidance and Counseling department in 2014-2015 academic year. Semi structured interview was used as a data collection tool where the opinions of participants on leadership, program and group guidance application skills were examined. Qualitative content analysis was used to analyze the findings. Participants, , indicated that program gains were appropriate for the practice group in terms of group guidance skills; moreover they also expressed their willingness in general and felt that they were good at running this program. They stated that they can develop leadership behaviors in leadership dimension and they felt good in self-efficacy skills, but

* Bu çalışma, Kocaeli Üniversitesi BAP Koordinasyon birimi tarafından desteklenen "Akran Desteği Aracılığı ile Üniversiteye Uyum ve Mesleki Gelişimde Yaşam Becerileri Eğitimi Projesi" adlı projeden üretilmiştir.

¹ Bu çalışma 27-29 Kasım 2016 5th World Conference on Educational and Instructional Studies- WCEIS konferansında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Yrd. Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, yildizoz@kocaeli.edu.tr.

³ Yrd. Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, nejat.akfirat@kocaeli.edu.tr.

⁴ Yrd. Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, fatih.kezer@kocaeli.edu.tr.

they had some aspects to improve. With this study, participants increased their leadership experience and they found opportunities to improve themselves while contributing to their self-efficacy. It is thought that such education practices can positively affect the process of training effective psychological counselors.

Key Words: Group Counseling, Leadership, Group Counseling Program

Giriş

Türkiye’de rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin 60 yıla yakın bir geçmişi bulunmaktadır. Eğitim sistemi içerisinde ise rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri 25 -30 yıla yakın bir süredir aktif duruma gelmiş, önemi fark edilmiş tercih edilen meslek alanlarından biri olmuştur. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümünü tercih eden öğrencilerin yetiştirilmesi alan uzmanlarının üzerinde durduğu önemli konulardan biridir. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında çalışacak personelin yetişmesi, bu hizmetlerin geliştiği ABD’den ve Avrupa ülkelerinden farklı olarak Türkiye ‘de lisans düzeyindeki programlar ile sağlanmaktadır (Korkut, 2007:188).

Grupla psikolojik danışmada liderin işlevleri, rolü, kişilik ve kişisel özellikleri psikolojik danışma sürecinin verimliliği üzerinde yadsınamayacak ölçüde önemli etkiye sahiptir (Türküm, Akdoğan, 2007:123). Okul psikolojik danışmanlığı ile ilgili rehberlik uygulamalarında olması gereken özelliklerden biri de psikolojik danışman adaylarının grup ve sınıf rehberliği etkinliklerini yürütme becerilerini geliştirmiş olmalarıdır (Özyürek, Çam ve Atıcı, 2007:555).

Grup rehberliği etkinlikleri daha çok duruma alıştırma (oryantasyon), eğitsel, sosyal, mesleki bilgi verme amacıyla çok sayıda kişiye yönelik daha çok bilişsel düzeyde yapılan ya da öğrencilerde davranış değişikliği yaratabilecek paket programların verilmesini de içerebilecek bir hizmet türüdür (Voltan-Acar, 2005:5). Farklı grup çeşitleri farklı amaçlarla kullanılabilir. Rehberlik çalışmalarında psiko-eğitsel grup çalışmaları ile bilişsel anlayışa daha yoğun eğilen, daha kalabalık gruplara yapılabilen bir grup çalışmasıdır (Gladding, 2013:261). Psiko- eğitsel ya da gruplarda rehberlik uygulamalarında psikolojik danışmanların bazı becerilere gereksinimi vardır. Bu beceriler, yapılama, yakından ilgilenme, konuşmaya açık davet, asgari düzeyde teşvik, duyguların yansıtılması, içeriğin yansıtılması, kişiselleştirme, özetleme, paylaşırma, bağlama ve sessizlik olarak sıralanabilir (Voltan-Acar, 2005: 40). Grup liderlerinin grupta sergilemeleri gereken davranışlar, liderlik becerileri açısından ele alındığında kolaylaştırıcı rolü üstlenen ve gruptaki diğer üyelerle birlikte gruba dahil olabilen bir kişi olabilmesi önemlidir

Üniversitelerin PDR program yeterlikleri incelendiğinde program çıktularından birisi “Grup dinamiklerinin ilkelerini ve grup sürecinin öğelerini, grup üyelerinin rollerini ve davranışlarını, grup çalışmasının terapötik etkilerini bilmeleri” ve “Bireysel ve grupla psikolojik danışma yapabilme becerisi kazanarak bireye özgü sıkıntıları belirler ve uygun danışma oturumları planlar” yönünde belirlenmiştir. Dolayısıyla “Grupla çalışabilme” psikolojik danışman eğitiminde psikolojik danışmanlara kazandırılması gereken önemli yeterlik alanlarından biridir. Bu amaçla eğitim süreçleri içerisinde kuramsal ve uygulamalı dersler almaları sağlanmaktadır. Bu dersler, grup gelişiminin, dinamiklerinin, kuramlarının grupla çalışmak için gerekli olan beceri ve yöntemlerin öğretimini kapsamaktadır (Özyürek, Çam ve Atıcı, 2007:556).

Eğitim fakültelerinin RPD programlarında grupla psikolojik danışma ile ilgili bir kuramsal bir uygulamalı olmak üzere grupla iki ders bulunmaktadır. Güz döneminde yer alan Grup dinamiği dersi ve bahar yarıyılında Grupla Psikolojik Danışma dersleri tüm öğrencilerin aldığı derslerdir. Grupla psikolojik danışma dersinde öğrencilerin grup yaşantısından geçmesi sağlanmaktadır. Bu dersler çerçevesinde yukarıda sıralanan becerilerin kazandırılması yetersiz kalabilmektedir. Bu nedenle RPD öğrencilerinin grupla çalışabilme becerilerini geliştirme ve desteklemeye yönelik çalışmalara gereksinim vardır.

Bu araştırmada, Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi RPD lisans programı dördüncü sınıf öğrencilerinin liderlik becerilerini geliştirmek ve desteklemek amacıyla RPD programı birinci sınıf öğrencilerine yönelik olarak hazırlanmış ve RPD programı dördüncü sınıf öğrencilerinin liderliğinde uygulanmış bir program değerlendirilmiştir. Uygulama sonuçları değerlendirilerek bu

araştırmada, RPD programı dördüncü sınıf öğrencilerinin grup rehberliği uygulamalarında kullanmaları beklenen liderlik becerilerine yönelik algılarını belirlenmesi ve geliştirmelerine destek olunması amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Grup rehberliği programlarında liderlik becerilerinin geliştirilmesini hedef alan bir program uygulamasının sonuçlarını değerlendiren bu çalışma nitel araştırma modelindedir. Olgu bilim deseninde, betimleyici fenomenoloji türünde olan araştırmada, katılımcıların yaşantılarına odaklanarak, deneyimlerini kendi algılarıyla nasıl değerlendirdiklerini ortaya koymaya çalışmaktadır. Olgu bilim deseninde (fenomenolojik), sosyal gruplarda bireylerin yaşantı sonucu biçimlenen algıları betimlenerek insan kaynaklarının geliştirilmesine katkı sağlanmaktadır (Gibson ve Hanes, 2003: 181). Fenomenoloji, sosyal gerçekliği anlamak için sosyal gerçekliğin oluşturulduğu insan deneyimleri üzerine odaklanır (Ersoy, 2016:54). Fenomenolojik araştırma, bireylerin kendi bakış açısından algı ve deneyimlerini ön plana çıkarmayı amaçlayan bir araştırma desendir. (Ersoy, 2016:55). Fenomenolojik araştırmalarda deneyim çok önemlidir, katılımcının deneyimlenmiş olduğu bir durum olması beklenir. Deneyim, ne deneyimlendi? Ve nasıl deneyimlendi? Şeklinde iki boyuttan oluşur. Ne kısmı dokusal, nasıl kısmı ise yapısal betimlemeyi içerir ki bu bize “hangi koşullarda, ne deneyimleyerek nasıl bir anlama ulaşılmıştır” sorusuna yanıt arar.

Araştırma betimleyici fenomenoloji türündedir ve bireylerin bildikleri şeyin ne olduğu ile ilgilenir. Tarafsızlık, evrensel nitelik ve radikal özerklik temelinde bulgular ele alınmıştır. Bu araştırmada da grup rehberliği programlarında liderlik becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir program uygulaması ile programın eksik ve güçlü yanlarının keşfedilmesi, bu yönde geliştirilmesi ve alan uzmanlarının yetişmesinde liderlik becerilerine yönelik etkin bir programa öneriler oluşturulması amaçlanmıştır.

Eğitim Programının Geliştirilmesi

Alanyazın incelemesinden sonra grupta çalışacak liderlerde gelişmesi beklenen özellikler pek çok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Corey (2000), şu türden lider özelliklerine dikkat çekmektedir; a) Lider diğerlerinin acı ve sevinçlerine açık olmalı, b) Kendi yaşamını yönetmede özgüveni olmalı, c) Üyelerle ilişkisinde cesaretli olmalı ve ortak risk alabilmeli, d) Kendisi ile yüzleşmede istekli olmalı, sadece kendi kişisel ihtiyaç ve motivasyonlarının değil, aynı zamanda çatışmaları, bitirilmemiş işleri, zayıflıkları ve bunların grup sürecine olan etkilerinin de farkında olmalı, e) İçten ve doğal olmalı, f) Kendi gücü, sınırlılıkları, ihtiyaçları, korkuları ve amaçlarının farkında olmalı, g) Grup sürecinin faydalarına inanmalı, h) Yaratıcı ve yeniliklere açık olmalıdır şeklinde tanımlamıştır (Türküm, Akdoğan, 2016:132). Bu bilgiler ışığında başlıkları belirlenen programın yaşantıya dayalı, grup rehberliği ilkelerine uygun olarak tasarlanmasına başlanmıştır. Çalışmada görevli öğretim üyeleri tarafından geliştirilen programın başlıkları:

- 1 İletişim
- 2 Kendini tanıma
- 3 Özgüven geliştirme
- 4 Problem çözme
- 5 Hayır diyebilme

Yukarıda belirtilen her bir başlık için 90 dakikalık oturum planları hazırlanmıştır. Oturumların başlangıcında ısınma çalışmaları ardından kazanımlara uygun etkinlikler hazırlanmış ve oturumun sonunda değerlendirme çalışmaları planlanmıştır.

Programın Uygulamaya Hazır Hale Getirilmesi

Bu projede uygulayıcı olarak, RPD lisans programının içerisinde terapötik beceriler konusunda eğitim almış, psikolojik danışma ilke ve tekniklerini öğrenmiş, grupla psikolojik danışma sürecinin kuramsal bilgileri edinmiş ve en az bir grup yaşantısı geçirmiş RPD 4. Sınıf öğrencileri uygulayıcı olarak görev almıştır.

Geliştirilen program yukarıda sözü edilen RPD 4. Sınıflara her oturumda görev alacak gruba ayrı ayrı öğretim üyeleri tarafından uygulanmış, uygulama sonunda program, kazanımlar, etkinlikler ve değerlendirme süreçleriyle ilgili görüşleri alınmıştır.

Uygulama sonucunda öğretim üyelerinin gözlemleri ve 4. Sınıf öğrencilerinin dönütleri de dikkate alınarak programın son hali verilmiştir. Bu çalışma aracılığı ile aynı zamanda uygulama yapacak gruba kendi uygulamaları için gözlem yapma olanağı da sunulmuştur.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, RPD 2014-2015 dördüncü sınıfta okumakta olan ve uygulanan programda lider olarak görev almak isteyen 45 öğrenci oluşturmuştur. Katılımcılar grup rehberliği programlarında liderlik becerilerinin geliştirilmesine yönelik hazırlanan beş oturumluk programın bir oturumunda lider rolünde olacak şekilde gönüllü olmaları esas alınmıştır. Katılımcıların 28'i (% 62.22) kadın, 17'si (% 37.78) erkektir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmada veri toplama aracı olarak katılımcıların liderlik, program ve grup rehberliği uygulama becerilerine ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form, katılımcıların programı içerik açısından, kendi liderlik vasıfları açısından ve programa katılan bireyler açısından değerlendirmelerine olanak sağlayacak şekilde sorulardan oluşmuştur.

Örneğin katılımcılara “Görev aldığınız oturumu program açısından değerlendiriniz (Programın amaca uygunluğu, sizin programa hâkimiyetiniz, kazanımların gerçekçi ve işe vuruk olup olmaması, vb.)” ya da “Görev aldığınız oturumu liderliğiniz açısından değerlendiriniz (Liderlik tarzınız, kendinizde fark ettiğiniz geliştirmek veya vazgeçmek istediğiniz özellikler, vb.)” şeklinde sorular yöneltilmiştir. Form yedi sorudan oluşmuş ve program için önerilerini de kapsayacak şekilde yarı yapılandırılmış olarak kullanılmıştır. Form hazırlanırken RPD ve eğitim bilimleri alanından uzman üç öğretim üyesi tarafından sorular incelenmiş, gerekli değişiklikler ve düzeltmeler sonrası araştırmanın amacına hizmet edecek şekilde yapılandırıldıktan sonra nihai şeklini almıştır.

Araştırmanın amacına dayalı olarak öncelikle beş oturumluk grup rehberliği programları uygulanmıştır. Uygulama sonrasında her katılımcı görüşme formunu doldurmuştur. Grup çalışmalarına katılan öğrencilere araştırmacılar tarafından süpervizyon oturumları düzenlenmiştir.

Verilerin Analiz Süreci

Araştırmadan elde edilen nitel veriler içerik analizi yaklaşımına göre çözümlenmiştir. Nitel araştırmalarda, nicel araştırmalardan farklı olarak verilerin geçerliği ve güvenilirliği inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlık, teyit edilebilirlik gibi kavramlarla açıklanmaktadır. Nicel araştırmalardaki iç geçerlik ‘inandırıcılık’, dış geçerlik ‘aktarılabirlik’ ve güvenilirlik kavramı ‘tutarlık’ ‘teyit edilebilirlik’ olarak kullanılmaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2006: 265). İnanırıcılık ve aynı zamanda teyit edilebilirlik için kullanılan yöntemlerden biri katılımcıların sayı, özellik, seçilme yöntemleri gibi bilgilerin detaylı olarak verilmesidir. Bu araştırmanın inandırıcılığını ve teyit edilebilirliğini arttırmak için katılımcılar ve elde edilen nitel veriler olabildiğince betimlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca veriler farklı kaynaklardan toplanarak veri çeşitliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada dış geçerlik anlamına gelen aktarılabirliği arttırmak için ham verilerin yorum katılmadan okuyucuya aktarılması yöntemi tercih edilmiştir. Aktarılabirlik için kullanılan stratejilerden bir tanesi ham verilerin doğal haliyle ve temalara göre düzenlenmiş haliyle aktarılmasıdır (ayrıntılı betimleme) (Şimşek ve Yıldırım, 2006: 270). Çalışmada, katılımcıların cevapları olduğu haliyle yorum katılmadan örneklendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın şeffaflığını (hesap verilebilirliğini) arttıran unsurlardan biri nitel araştırmaya uygun bir paket programın kullanılmasıdır. Bu çalışmada da çözümlemeler NVivo10.0. Paket Programı ile yapılmıştır. Veriler programa yüklenerek her bir soru kendi içinde değerlendirilerek kodlanmıştır. Katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar tekrar tekrar incelenerek kodlar temalaştırılmıştır. Araştırmanın tutarlılığını arttırmak için verilerin analizi iki araştırmacı tarafından yapılmıştır. Nitel araştırmalarda güvenilirliği arttırmak için önerilen yöntemlerden bir tanesi, verilerin analizinde bir başka araştırmacıdan yardım alarak sonuçların teyididir (Şimşek ve Yıldırım, 2006: 271). Araştırmaya birden fazla araştırmacının dahil edilmesi, verilerin birden fazla araştırmacı tarafından incelenerek, kodlamaların karşılaştırılması aynı zamanda iç geçerliği arttıran da bir durumdur (Büyüköztürk ve diğ., 2013: 245). Birinci aşamada kodlama işlemi araştırmacılarından biri tarafından yapılmış, diğer araştırmacı tarafından bu kodlar incelenerek bazı değişiklikler yapılmış ve ortak bir sonuca ulaşılmıştır. Ortak kodlar oluşturulduktan sonra, benzer kodlar ortak temalar altına toplanmıştır. Araştırma sonuçlarının geçerli ve güvenilir olması ve araştırmacı yanlılığının ortadan kaldırılması amacıyla araştırmacılar sürekli görüş alışverişinde bulunmuşlardır. Verilerinin bir araştırma raporu haline getirilmesinde öncelikle var olan durumu betimlemek esas alınmıştır. Veri toplanan kişilerin bakış açılarını yansıtmak için doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Öğrencilerden alıntı yapılırken cinsiyet için “K” ve “E” 4. Sınıf oldukları için “4” ve ayırım yapabilmek için her birine verilen numaralar (örneğin, 4E1) alıntılarının sonuna eklenmiştir.

Bulgular

Nitel verilerin çözümlenmesi sonucunda, program hakkındaki görüşler; “Programın amaçları hakkında görüşler”, “Katılımcılar hakkında görüşler” ve “Katılımcının kendisine ilişkin görüşler” olarak üç farklı tema altında toplanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Program Hakkında Görüşler

Kategori	Kod	Katılımcı	Alıntı
Uygulama Sürecine İlişkin Görüşler	Programın amaçlarına ilişkin görüşler	4E1,4E2,4E3,4K1,4K2,4K3, 4K4,4K5,4E4,4K6,4K7,4K8, 4K9,4K10,4K11,4K12,4E7, 4E8, 4K13,4E9,4K14,4K15,4E10, 4E11,4K16,4E12, 4K17,4K18, 4E13,4E14,4E15,4K19,4K2 0,4K21,4K22,4K23,4E16,4 K24,4K25,4K26,4K27,4K28 ,4E17	“Kazanımlar gerçekçiydi, bence yaptığımız iş bayağı işe yaradı”(4E2) “Program amacına ulaşmıştır ve öğrencilere kazanımlar sağlanmıştır”(4E3) “Programımız içerik açısından iyiydi”(4K8) “Eğlenceli ve bir o kadar da farkındalık sağlayabilecek etkinlikler vardı”(4K12) Program yapılandırma olarak gayet güzel yapılandırılmıştı”(4E17)
	Katılımcılara ilişkin görüşler	4E2,4K1,4K2,4K3,4K5,4E4, 4K7,4K9,4K12,4E7,4E8,4K 13,4K15,4E10,4E11,4K16,4 K17,5E12,4K20,4E13,4E14, 4K22,4E16	“Birinci sınıf oldukları için bilmedikleri yeni öğrendikleri bir sürü yeni şey oldu”(4K17) Programa katılım son derece iyiydi”(4K13) “Katılımcıların bazıları isteksizdi”(4K14)

Kendisine ilişkin görüşler	4E1,4E2,4E3,4K1,4K7,4K9,4K10,4K11,4K13,4E10,4K16,4K17,4K18,4E14,4K21,4E15,4K22,4E16,4K28,4E17	<p>“Hakimiyet açısından çok küçük olmadıkları için etkinliğe katılmaya istekli olmayanları katarken zorlandık”(4K1)</p> <p>“Programdaki akışı etkin bir şekilde uygulayabildik”(4K24)</p> <p>“Programa daha önce çalıştığımız için hakimdik.”(4E8)</p> <p>“Konuya genel olarak hâkim olduğumu düşünüyorum”(4E11)</p>
----------------------------	---	--

Araştırma bulgularına göre, katılımcıların grup rehberliği becerileri açısından, program kazanımlarının uygulama grubu için uygun olduğunu, katılımcıların genel anlamda istekli olduklarını, kendilerini bu programı yürütme konusunda iyi hissettiklerini belirtmişlerdir. Örneğin, “Kazanımlar gerçekçiydi bence yaptığımız iş bayağı işe yaradı”(4E2), “Oturum programı amacına uygundu. Rahat bir şekilde bir gruba uygulanabilecek bir programdı. Günlük hayatta da uygulanabilecek iletişim becerilerini kapsıyordu”(4K4), “Programın uygunluğu konusunda bir sıkıntı olmadığını düşünüyorum”(4E4), “Kısa bir içerik olduğu için ve daha önce demosunu yaptığımız için konuya hâkimdim.” (4K20), “Ön bilgilere sahip olmamız, hazırbulunuşluk göstermemiz, konunun da gerekliliği ve benimsenmesi bakımından amaca uygun hareket ettiğimizi düşünüyorum. Grubun normu da bizim gruba hakim olmamızı sağladı” (4K23), “Bazen heyecanlı bazen çekingen bazen de merak vardı süreç içinde zaman ilerledikçe hızlı bir etkin katılım söz konusu oldu.”(4E1), “Birinci sınıf oldukları için bilmedikleri yeni öğrendikleri bir sürü yeni şey oldu.”(4K17), “Bazı öğrenciler kazanımların gerçekçi olduğunu düşünmese de genel olarak iyiydi.”(4E16)

Katılımcıların liderlik becerilerine ilişkin görüşleri, “Özyeterlik”, “Liderlik” ve “Geliştirilebilir yön” olarak üç farklı temada toplamıştır. Elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Liderlik Becerilerine İlişkin Görüşler

Kategori	Kod	Katılımcı	Alıntı
Grup Yönetimi	Özyeterlik	4E2,4E3,4K1,4K4,4E4,4K7,4K10,4K17,4K19,4K20,4K21,4K22,4K23,4E16,4K26,4K28	<p>“Etkinliği kurallar çerçevesinde yürütmekte başarılı olduğumu düşünüyorum”(4E4)</p> <p>“İlk defa böyle bir süreçte görev almış biri olarak liderlik tarzım fena değildi”(4K23)</p>
	Liderlik	4E3,4K1,4K3,4K4,4K5,4K6,4K8,4K10,4K11,4K12,4E8,4K14,4K15,4E10,4E11,4K16,4K17,4K18,4E13,4E16,4K24,4K25,4K27	<p>“Lider olarak bence iyiydim”(4K5)</p> <p>“Liderlik sürecinde çok zorlanmadık”(4E3)</p> <p>“Lider olarak demokratik olmaya çalıştım”(4E8,4E10,4E11)</p> <p>“Liderliğimde daha yaratıcı olmam gerektiğini fark ettim”(4K17) “Gruba hakimiyet konusunda çok problem yaşamadım”(4K14)</p>
	Geliştirilebilir yön	4E3,4K2,4K5,4E8,4E9,4K14,4K15,4E10,4E15,4K22,4K25,4E17,4K1,4K3,4K6,4K7,4K8,4K11,4K12,4E7,4K13,4E9,4E11,4K16,4K18,4K19,4K20,4E14,4K21,4E15,4K22,4E16,4K2	<p>“Daha etkili iletişim kurma konusunda kendimi geliştirebilirim”(4K6)</p> <p>“Katılımcıların isteksiz oluşu ve komutları yer yer dikkate almamaları beni sinirlendirdi. Bu açıdan kendimi eksik gördüm. Daha anlayışlı ve daha sakin kalabilmem gerektiğini</p>

44K25,4K26,4K27

fark ettim”(4K11)

“Metne biraz daha hakim olmak kağıt kullanmadan süreci yürütmek isterim”(4E9)

“Ancak heyecanımı ve zaman yönetimi kaygımı daha iyi yönetebilmeliyim ki söylediklerimi bir an önce söylemek için geçiştirmemeliyim”(4K20)

“Bu etkinliklerin tekrarlanmasıyla süreç yürütme becerimin daha da gelişeceğini düşünüyorum”(4K22)

“Bazı üyeler uzun konuşmak istediğinden zamanı yönetemediğimi düşündüğüm için biraz kendi içimde öfke hissettim. Bunu yansıtmadım ama benimle ilgili bir süreçti”(4K24)

Araştırma bulgularına göre, katılımcıların liderlik boyutunda, uyguladıkları liderlik, geliştirebilecekleri yönler ve öz yeterlik becerilerinde kendilerini iyi hissettiklerini ancak geliştirmeleri gereken bazı yönleri olduklarını ifade etmişlerdir. Örneğin, “Bazen böyle liderlik yapmam gereken yerlerde geri çekiliyordum ama şunu fark ettim ki utanmama veya sıkılmama gerektirecek bir durum yok bundan dolayı aktif olmaya çalıştım”(4E2). “Etkin bir lider olarak görev aldığımızı düşünüyorum”(4K10). “Beden dilimi etkin kullandığımı, hareketli olduğumu düşünüyorum” (4K19). “Genellikle yönergelere bağlı kalmaya çalışmadan oturumu yönetmeye çalıştım fakat verilen cevaplara karşı ger bildirim vermeye çalışarak. Daha çok örnek ve aktarımda bulunmaya çalıştım. Tabii” (4K2). “Daha etkili iletişim kurma konusunda kendimi geliştirebileceğimi düşünüyorum.” (4K6). “Bazen fazla tedirgin olduğumu düşünüyorum ve bu durumun yaptığım işi bazen aksattığı durumlar da oluyor. Bundan vazgeçmek istiyorum” (4K16).

Sonuç

Grup rehberliği becerilerinin geliştirilmesine yönelik, RPD programı birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin etkileşim içinde olduğu ve dördüncü sınıf öğrencilerinin liderlik rolünü üstlendiği program sonucunda nitel veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiş ve içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların, liderlik, öz yeterlik, grup rehberliği uygulama becerisi ve programın genel yapısı hakkındaki görüşleri sonucunda, uygulamanın öğrencilerin liderlik becerilerini desteklediği, grup rehberliği süreçlerine ilişkin öngörü geliştirmelerine katkıda bulunduğu yönünde sonuçlar elde edilmiştir.

Psikolojik danışma oturumlarının aşamalarını bilme ve uygulama, danışan özellik ve gereksinimleri fark etme ve baş etme konusunda bilgili olmak ve bunların nasıl yapılacağı ile ilgili kuramsal olarak donanımlı olmayla olanaklı olduğu belirtilmektedir (Larson ve Daniels, 1998:179; Lent, Hill ve Hoffman, 2003:97). Araştırma bulgularına göre, katılımcıların grup rehberliği becerileri açısından, program kazanımlarının uygulama grubu için uygun olduğunu, katılımcıların genel anlamda istekli olduklarını, kendilerini bu programı yürütme konusunda iyi hissettiklerini belirtmişlerdir.

Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin grup çalışmalarını yaparken zorlandıkları en önemli alanların başında grup yönetimi olduğu bulunmuştur (Peterson ve diğ., 2004:246). Bu araştırmadaki son sınıf öğrencileri de grup rehberliği etkinliklerini yaparken grup yönetimini zorlaştıran istenmeyen davranışlarla baş etmek zorunda olduklarını ve sınıf yönetimi konusunda zorluklar yaşadıklarını vurgulamışlardır. Araştırma bulgularına göre, katılımcıların liderlik boyutunda, uyguladıkları liderlik, geliştirebilecekleri yönler ve özyeterlik algılarının olumlu ve yüksek ancak geliştirmeleri gereken bazı yönleri olduklarını ifade etmişlerdir.

Grupla çalışmada liderin kullandığı temel psikolojik danışma becerileri, üyelerin birbirlerini anlamalarına, beceri öğrenmelerine, farkındalık geliştirmelerine katkı sağladığı ifade edilmiştir (Ivey, Pedersen ve Ivey, 2001:81). Aladağ ve diğ.. (2011:40), Psikolojik Danışman Eğitiminde Grupla Çalışma Yeterliğinin Kazandırılması: Ege Üniversitesi Örneği adlı

çalışmalarında, Psikolojik danışman adaylarının hemen hemen hepsi grupla psikolojik danışma uygulamasından ve süpervizyonun genel yapısından memnun olduklarını ve bu yapıya ilişkin ciddi bir değişikliğe gerek olmadığını belirtmiştir. RPD öğrencilerinin okullardaki grup rehberliği etkinliğinden faydalandıklarına (Atıcı ve Ulusoy 2010:80) dair sonuçlara ulaşmışlardır. Grupla çalışmada temel psikolojik danışma becerileri, bireyin kendinin ve diğerlerinin duyumsamasına yardım etmek için yeni bilgiler sağlamak ve yeni becerileri öğrenmesini kolaylaştırmak, grup üyelerinin birbirlerin anlamalarını ve gelişme sağlayan yolları bilmelerini sağlamak üzere grup liderinin kullandığı becerilerdir. Alanyazında liderin grupla psikolojik danışma uygulamaları yapmaya hak kazanması için, eğitim sürecinde grup üyesi, süpervizyon olarak grup lider yardımcısı ve lider olarak pek çok uygulamaya katılması gerektiği vurgulanmaktadır (Türküm, Akdoğan, 2007:133). Bu çalışma ile katılımcılar liderlik deneyimlerini arttırmışlar ve öz yeterliklerine katkı sağlarken kendilerini geliştirme fırsatı bulmuşlardır. Bu tür fırsatların verildiği eğitim uygulamalarının etkili psikolojik danışman yetiştirme sürecini olumlu etkileyebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aladağ, M., Kağncı, Y., Çankaya, Z. C., Kocabaş, E. Ö., & Yaka, B. (2011). Psikolojik danışman eğitiminde grupla çalışma yeterliğinin Kazandırılması: Ege Üniversitesi örneği. *Ege Eğitim Dergisi*, 12(2), 22-43.
- Atıcı, M., & Ulusoy, Y. (2010). Psikolojik danışman adaylarının grup rehberliği etkinliğini yürütürken kullandıkları psikolojik danışma becerilerinin bu becerileri kullanmaya ilişkin yeterlik algılarının ve grup yönetimini sağlama yöntemlerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1), 62-81.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- rsoy Figen, (2016), "Fenemoloji", *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*, (Editörler) Ahmet Saban, Ali Ersoy, Anı Yayıncılık, Ankara, s.51-105
- Gibson, S. K., & Hanes, L. A. (2003). The contribution of phenomenology to HRD research. *Human Resource Development Review*, 2(2), 181-205.
- Gladding, S. (2013). *Psikolojik Danışma*. Çev. Ed. Nilüfer Voltan Acar. Ankara: Nobel yayınevi.
- Ivey, A. E., Pedersen, P., & Ivey, M. B. (2001). *Intentional group counseling: A microskills approach*. CA: Wadsworth Publishing Company.
- Korkut, F. (2007). Psikolojik danışmanların mesleki rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile ilgili düşünceleri ve uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 187-197.
- Larson, L. M., & Daniels, J. A. (1998). Review of the counseling self-efficacy literature. *The Counseling Psychologist*, 26(2), 179-218.
- Lent, R. W., Hill, C. E., & Hoffman, M. A. (2003). Development and validation of the Counselor Activity Self-Efficacy Scales. *Journal of Counseling Psychology*, 50(1), 97-108.
- Özyürek, R., Çam, S., & Atıcı, M. (2007). Psikolojik danışman eğitiminde okullardaki rehberlik uygulamalarının önerilen özellikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(1), 555-588.
- Peterson, J. S., Goodman, R., Keller, T., & McCauley, A. (2004). Teachers and non-teachers as school counselors: Reflections on the internship experience. *Professional School Counseling*, 7(4), 246-255.
- Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Türküm, S., & Akdoğan, R. (2016). Grupla psikolojik danışmada bir profesyonel ve bir birey olarak lider. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 123-137.
- Voltan-Acar, N. (2005). *Grupla psikolojik danışma ilke ve teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.